

1) Identify and translate. For example: नरस्यः Gen Sg Masc of नरः 'man' → 'of the/a man'

Vocabulary for Exercises 1 and 2:

अन्त-कृत्- (m.) 'death' (lit. 'end-making')

यज्ञ-भुज् (Adj) 'enjoying the sacrifice'

बल-कृत्- (Adj) 'strengthening'

प्रिय-वाच्- (Adj) 'kind-voiced, whose words are kind'

१) वेदविदि → वेद-विद् (Loc, sg, m) → в знающем Ведаы

२) सुहृदे → सु-हृद् (Dat, sg, mfn) → милосердному, добросердечному; другу(м)

३) बलकृतः → बल-कृतः (Nom, sg, mnf) → усиливающий

४) वाचा → वाच् (Instr, sg, f) → голосом, речью

५) विद्युत्सु → विद्युत् (Loc, pl, f) → в молниях

६) अन्तकृद्भ्याम् → अन्त-कृद्भ्याम् (Instr/Dat/Abl, du, m) → (двумя) смертями\смертям\смертей

७) सुहृत् → सुहृद् (Nom/Voc, sg, mfn) → милосердный, добросердечный; друг(м)

८) विद्युतः → विद्युत् (Gen/Abl, sg - Nom/Voc/Acc, pl, f) → у молнии, от молнии, (о) молнии

९) प्रियवाचौ → प्रियवाच् (Nom/Voc/Acc, du, mnf) → (два) сладкоголосых

१०) आपत्सु → आपत् (Loc, pl, f) → в падении, в катастрофе

११) विद्युद्भिः → विद्युत् (Instr, pl, f) → молниями

१२) यज्ञभुजे → यज्ञ-भुज् (Dat, sg, mfn) → наслаждающемся жертвоприношением

१३) जगती → जगत् (Loc, sg, n) → в мире

१४) सुहृदोः → सुहृद् (Gen/Loc, du, mfn) → в\у(двух) милосердных

१५) विद्युताम् → विद्युत् (Gen, pl, f) → у молний

१६) यज्ञभुक् → यज्ञ-भुज् (Nom/Voc) → наслаждающийся жертвоприношением

१७) वाचः → वाच् (Abl/Gen, sg – Nom/Voc/Acc, pl, f) → из речи\у речи, (о) речи,

१८) जगन्ति → (Nom/Voc/Acc, du, n) → (о)(два) мира

१९) वाग्भ्यः → वाच् (Dat/Abl, pl) → речам\от речей

२०) बलकृद्भिः → (Instr, pl, mnf) → усиливающим

२१) वाक्षु → वाच् (Loc, pl, f) → в речах

२२) प्रियवाचोः → प्रियवाच् (Gen/Loc, du, mnf) → у\в(двоих) сладкоголосых

२३) आपदम् → (Gen, pl, f) → у падения, катастрофы

2) Of the Sanskrit of each word, give the form listed in brackets.

Example: 'man' (Gen Sg) → नरस्य

a) 'fall' (Abl Sg) → आपदः

b) 'death' (Acc Du) → अन्तकृतौ

c) 'Veda-knowing' (Nom Pl Masc) → वेदविदः

d) 'lightning' (Dat Sg) → विद्युते

e) 'kind-voiced' (Acc Pl Fem) → प्रियवाचः

f) 'enjoying the sacrifice' (Voc Pl Ntr) → यज्ञभुजः

g) 'friend' (Nom Sg) → सुहृत् (मित्रम्, सखी)

h) 'world' (Gen Sg) → जगतः (लोकस्य)

i) 'strengthening' (Loc Du Ntr) →

j) 'fall' (Loc Pl) → आपत्सु

k) 'kind-voiced' (Gen Pl) → प्रियवाचाम्

l) 'voice' (Instr Pl) → वाग्भिः

3) Review exercise: identify and translate. Example: नरे – Loc Sg of नर- (m.) ‘in a/the man’

- १) दानानि → दान (Nom\Voc\Acc, pl, n) → (o) дары
- २) छायायाम् → छाया (Loc, sg, f) → в тени
- ३) मध्यात् → मध्य (Abl, sg, n) → из середины
- ४) दासीम् → दासी (Acc, sg, f) → рабыню
- ५) निधनस्य → निधन (Gen, sg, n) → у смерти
- ६) कृत्स्ना → (Adj, Nom, sg, f) →
- ७) भार्ये → भार्या (Voc, sg – Nom/Voc/Acc, du) → о жена, (o) две жены
- ८) अर्थाय → अर्थ (Dat, sg, m) → цели
- ९) पृथिव्यै → पृथिवी (Dat, sg, f) → земле
- १०) कुलाभ्याम् → कुल (Inst/Dat/Abl, du, n) → двумя семьями, двум семьям, из двух семей
- ११) वाक् → वाच् (Nom/Voc, sg, f) → (o) речь\голос
- १२) नार्यः → नारी (Nom/Voc, pl, f) → (o) женщина
- १३) पद्मौ → (Nom/Voc/Acc, du, mn) → (o) два лотаса.
- १४) अङ्गे → अङ्ग (Loc, sg, n) → в конечности, в части

4) Apply consonant and vowel sandhi to the following text. Where words ought to be linked in writing, do that.

अर्जुनः उवाच / अर्जुन उवाच

अयतिः श्रद्धया उपेतः योगात् चलितमानसः । / अयतिः श्रद्धया उपेतो योगात् चलितमानसः
अप्राप्य योगसं सिद्धिम् कामं गतिम् कृष्ण गच्छति ॥ / अप्राप्य योगसं सिद्धिमं कामं गतिमं कृष्ण गच्छति
कत् चित् न उभयविभ्रष्टः छिन्नाभ्रम् इव नश्यति । / कच्चिन्न उभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिव नश्यति
अप्रतिष्ठः महाबाहः विमूढः ब्रह्मणः पथि ॥ / अप्रतिष्ठो महाबाहो विमूढो ब्रह्मणः पथि
एतत् मे संशयम् कृष्ण छेतुम् अर्हसि अशेषतः । / एतन्मे संशयमं कृष्ण छेतुमर्हसि अशेषतः
त्वदन्यः संशयस्य अस्य छेत्ता न हि उपपद्यते ॥ / त्वदन्यः संशयस्य अस्य छेत्ता न हि उपपद्यते
श्रीभगवान् उवाच पार्थ न एव इह न अमुत्र विनाशः तस्य विद्यते । / श्रीभगवानुवाच पार्थ न एव इह न अमुत्र
विनाशस्तस्य विद्यते
न हि कल्याणकृत् कः चत् दर्गुतिम् तात गच्छति ॥ / न हि कल्याणकृत्कश्चदर्गुतिं तात गच्छति
प्राप्य पुण्यकृताम् लोकान् उषित्वा शाश्वतीः समाः । / प्राप्य पुण्यकृतां लोकानुषित्वा शाश्वतीः समाः
शुचीनाम् श्रीमताम् गेहे योगभ्रष्टः अभिजायते ॥ / शुचीनां श्रीमतां गेहे योगभ्रष्टोऽभिजायते
अथवा योगिनाम् एव कुले भवति धीमताम् । / अथवा योगिनामेव कुले भवति धीमताम्
एतत् हि दर्लभतरम् लोके जन्म यत् ईदृशम् ॥ / एतद्धि दर्लभतरं लोके जन्म यतीदृशम्
तत्र तम् बुद्धिसं योगम् लभते पौर्वदेहिकम् । / तत्र तं बुद्धिसं योगं लभते पौर्वदेहिकम्
यतते च ततः भूयः संसिद्धौ कुरुनन्दन ॥ / यतते च ततः भूयः संसिद्धौ कुरुनन्दन
पूर्वाभ्यासेन तेन एव ह्रियते हि अवशः अपि सः । / पूर्वाभ्यासेन तेन एव ह्रियते हि अवशोऽपि सः
जिज्ञासुः अपि योगस्य शब्दब्रह्म अतिवर्तते ॥ / जिज्ञासुरपि योगस्य शब्दब्रह्म अतिवर्तते
प्रयत्नात् यतमानः तु योगी संशुद्धकिल्बिषः । / प्रयत्नात् यतमानस्तु योगी संशुद्धकिल्बिषः
अनेकजन्मसंसिद्धः ततः याति पराम् गतिम् ॥ / अनेकजन्मसंसिद्धस्ततो याति परां गतिम्
तपस्विभ्यः अधिकः योगी ज्ञानिभ्यः अपि मतः अधिकः । / तपस्विभ्य अधिको योगी ज्ञानिभ्योऽपि मत अधिकः

कर्मिभ्यः च अधिकः योगि तस्मात् योगी भव अर्जुन ॥ / कर्मिभ्यश्च अधिको योगि तस्मात्योगी भव अर्जुन
योगिनाम् अपि सर्वेषाम् मद्गतेन अन्तरात्मना । / योगिनामपि सर्वेषां मद्गतेन अन्तरात्मना
श्रद्धावान् भजते यः माम् स मे युक्ततमः मतः ॥ / श्रद्धावान्भजते यो मां स मे युक्ततमो मतः

5) Remove the consonant and visarga sandhi in the following sentences. Translate into English.
Note: The absence of applied vowel sandhi has been indicated with a dot ·

१) सुहृद्वालायै · अन्नमुदकं च · आभरत् ।

सुहृद् बालायै अन्नम् उदकम् च आभरत् | подруга девочке еду и воду принесла.

२) सुहृदो वाचं श्रुत्वा बाला · अन्नोदके · आहृत्य प्राणमत् ।

सुहृदः वाचम् श्रुत्वा बाला अन्नः-उदके आहृत्य प्राणमत् | Подруги голос услышав, девочка еду-питьё взяв, поклонилась

३) नृपस्य वाचं श्रुत्वा नरा वचनानि न विस्मरन्ति ।

नृपस्य वाचम् श्रुत्वा नराः वचनानि न विस्मरन्ति । Царя речь услышав, люди слова не забывают.

४) धर्मविदं क्षत्रियं पूजयेम । क्षत्रियस्य बलं कृत्स्ने जगति पापानभिभवेत् ।

धर्मम्-विदम् क्षत्रियम् पूजयेम । क्षत्रियस्य बलम् कृत्स्ने जगति पापान अभिभवेत्

Ведающему дхарму воину давайте поклоняться. Воина сила во всем мире грехи преодолет.

५) अक्षान्क्षिप्त्वा जिताः शूरा वने वस्तुं प्रत्यागच्छन् । (अक्ष- (m.) – ‘die’; Pl ‘dice’)

अक्षान् क्षिप्त्वा जिताः शूराः वने वस्तुम् प्रत्यागच्छन्

Игральные кости бросив, побеждённые герои в лес жить вернулись.

६) यदा रथस्थो नृपः पुरमगच्छत्तदा क्षत्रियगणः क्षणादपश्यत् ।

यदा रथे-स्थः नृपः पुरम् अगच्छत् तदा क्षत्रियान्-गणः क्षणात् अपश्यत्

Когда на колеснице стоящий царь в город вступил, тогда группа кшатриев сразу (его) увидела.

७) मरुदिव कृत्स्नं जगत्तर्तुमिच्छामि ।

मरुत् इव कृत्स्नं जगत् तर्तुम् इच्छामि

Подобно ветру, весь мир пересечь хочу.

८) उदकभुजं बालं दृष्ट्वा तुष्यामि । (-भुज्- ‘enjoying...’)

उदकेन-भुजम् बालम् दृष्ट्वा तुष्यामि

Водой наслаждающегося ребенка увидев, радуюсь.

९) लोककृदेवो भूतानि कृ त्स्नायां भुवि तोषयति ।

लोककृत्-देवः भूतानि कृत्स्नायां:(Gen) भुवि(Gen भू) तोषयति

Создающий миры бог живых существ всей земли радуется(каузатив от √तुष).

READINGS

How to Recognise Someone True to Their Word

हितवक्ता मितवक्ता संस्कृतवक्ता न च · अपि बहुवक्ता ।
अर्थान्विमृश्य वक्ता स हि वक्ता सर्वकार्यकरः ॥

हितः-वक्ता मितः-वक्ता संस्कृतः-वक्ता न च अपि बहु-वक्ता ।
अर्थान् विमृश्य वक्ता स हि वक्ता सर्व-कार्य-करः ॥

тот, кто правильно говорит, умеренно говорит, изысканно говорит а также не много говорит
тот кто о целях(разговора) принимает во внимание, именно такой говорящий – обязателен во
всех своих делах

Our Reactions to Worldly Things

अनिष्टसंप्रयोगाच्च विप्रयोगात्प्रियस्य च ।
मानुषा मानसैर्दुःखैर्दहन्ते च · अल्पबुद्धयः ॥

अनिष्ट-संप्रयोगात् च विप्रयोगात् प्रियस्य च ।

и от контакта с нежелательным, и от приятного отделения
मानुषाः मानसैः दुःखैः दहन्ते च अल्प-बुद्धयः ॥

люди, и умом созданными печалами (себя)сжигают(каузатив) (которые) мало-понимающие.

Think Before You Act

कुदृष्टम् कुपरिज्ञातम् कुश्रुतम् कुपरीक्षितम् ।
плохо видимое, плохо понятое, плохо слышимое, недостаточно испытанное
पुरुषेण न कर्तव्यम् (...)
Человеком не должно быть сделано.

Rāma, His Wife Sītā and His Brother Lakṣmaṇa Travel Together

ते वनेन वनम् गत्वा नदीः तित्वा बहु-उदकाः ।
они из одного леса в другой перейдя, через реки переправившись полноводные
चित्रकूटम् अनुप्राप्य भरद्वाजस्य शसनात् ॥ २६ ।
Горы Читракута достигнув, по Бхарадваджи приказу
रम्यम् आवसथम् कृत्वा रममाणाः वने त्रयः ।
Красивую хижину сделав, в лесу втроём наслаждались
देवान-गन्धर्वान-संकाशाः तत्र ते न्यवसन् सुखम् ॥ २७।
Девам и гандхарвам подобные, там они обитали счастливо.

The Qualities of Great People

विपदि धैर्यम् अथ · अभ्युदये क्षमा
в несчастье сила и в счастье терпение
सदसि वाक्पटुता युधि विक्रमः ।
в собрании красноречие, в битве отвага

यशसि च · अभिरतिः व्यासनम् श्रुतौ

и в славе великолепии, преданность в писаниях

प्रकृति-सिद्धम् इदम् हि महात्मनाम् ॥

естественные совершенства все это действительно великих духом.